

بیک زندگی و جهانی شدن در پوشه فرهنگ علوی

دکتر محمد باقر بابائی طلاتپه

مرکز ملی جهانی شدن

۱۳۹۳

سرشناسه	بابایی طلاتیه، محمد باقر، ۱۳۴۲-
عنوان و نام پدیدآور	سبک زندگی و جهانی شدن در پهنه فرهنگ علوی/محمد باقر بابایی طلاتیه.
مشخصات نشر	تهران: مرکز ملی مطالعات جهانی شدن، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۴۱۵ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۶-۰۴-۳
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	علی ابی طالب(ع)، امام اول، ۲۳قبل از هجرت- ۴۰ق.--نظریه درباره راه و رسم زندگی
موضوع	علی ابی طالب(ع)، امام اول، ۲۳قبل از هجرت- ۴۰ق.--نظریه درباره فرهنگ
موضوع	جهانی شدن--جنبه‌های مذهبی--اسلام
موضوع	شیوه زندگی--جنبه‌های مذهبی--اسلام
موضوع	اسلام و فرهنگ
شناسه افه	مرکز ملی مطالعات جهانی شدن
رده بندی	۱۳۹۳س ۲/ب/۰۹/۲۸ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷/۹۵۱۵
شماره کتابشناسی ملی	۳۳۰۶۴

مرکز ملی مطالعه

سبک زندگی و جهانی شدن در پهنه فرهنگ علوی

مؤلف: دکتر محمد باقر بابایی طلاتیه

ویرایش و صفحه آرایی: هزاره سوم اندیشه

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

ناشر: انتشارات مرکز ملی جهانی شدن

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۶-۰۴-۳

چاپ و لیتوگرافی: شرکت ایران چاپ

قیمت: ۳۲۰۰۰۰ ریال

همه حقوق مادی و معنوی این اثر برای ناشر محفوظ است.

استفاده از مطالب با ذکر مأخذ بلا مانع است

نشانی ناشر: تهران، سعادت آباد، خیابان هجدهم، پلاک ۱۷

تلفن: ۲۲۰۷۰۸۷۷ دورنگار: ۲۲۰۷۰۸۷۷

پیشگفتار

جهان امروز بسیار نابرابر و فناوری لقب گرفته است. در این فرآیند، کشوری قویتر است که دانش بیشتری تولید کند و به اطلاعات بیشتری دسترسی داشته باشد. این آگاهی و دانش باید از طریق روزآمدی و قابل دسترس بودن در کمترین زمان ممکن برخوردار باشد.

در دنیای پیچیده کنونی، دانش و اطلاعات تنها با سرعت شگفت‌انگیزی تولید می‌شود بلکه با همان سرعت نیز جابجا می‌شود. در نتیجه، اندک تردید هر محقق در روزآمد کردن دانش و آگاهی خود و دستیابی سریع به اطلاعات تخصصی مورد نیاز، باعث فرسنگ‌ها فاصله وی از قافله پیروان علم می‌گردد.

در این رهگذر، جهانی شدن باعث شده است تا افق جامعه جهانی بیش از پیش به اطلاعات، آگاهی و دانش احساس نیاز کنند بویژه آنکه جامعه بشری به سوی جامعه معرفتی در حال حرکت است که در آن تمامی مناسبات و اساس دانش و اطلاعات شکل می‌گیرد. عصر جهانی شدن ضمن برجسته ساختن نقش و اهمیت آگاهی و دانش موجبات تسهیل جریان اطلاعات را فراتر از مرزهای جغرافیایی فراهم آورده است. ازاین رو است که جهانی شدن در چند دهه‌ی اخیر توجه متفکران، دولتمردان و سیاست‌گذاران را به خود جلب کرده و درباره آن کتب و مقالات فراوانی به رشته تحریر درآمده است. همایش‌های زیادی درباره ابعاد و پیامدهای این پدیده در اقصی نقاط جهان برگزار گردیده و در محافل سیاسی و علمی بین‌المللی بدان

پرداخته شده است. اهمیت موضوع، گستره‌ی همه جانبه آن و تأثیرات شگرفی که بر ابعاد مختلف زندگی در دنیای معاصر داشته است و دارد، ایجاب می‌کند که این موضوع از جهات مختلف بررسی و واکاوی شود.

مرکز ملی مطالعات جهانی‌شدن در راستای انجام رسالت و مأموریت خویش مبنی بر ایجاد درک جامع و صحیح از روند جهانی‌شدن و فرصت‌ها و چالش‌های این پدیده و فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای سیاست‌گذاری، تدوین راهبردها و کارهای مناسب برای دستگاه‌های علمی و اجرایی کشور جهت تصمیم‌گیری‌ها، صحیح و سازنده در تعامل با فرایند جهانی‌شدن و با هدف اطلاع‌رسانی به مخاطبین و متمندان به مباحث جهانی‌شدن در حوزه‌های سیاسی، حقوقی، اقتصادی، زیست‌محیطی، فرهنگی، اجتماعی و ارتباطی و نیز تقویت ادبیات علمی و پژوهشی کشور در زمینه جهانی‌شدن اقدام به نشر اثر حاضر نموده است، با این امید که گامی متواضعانه در مسیر آسازای جامعه علمی و دانشگاهی کشور نسبت به این موضوع مهم بردارد.

در اینجا بر خود لازم می‌دانیم اعلام‌های ارزنده‌ی مسئولان و کارشناسان معاونت آموزشی و پژوهشی مرکز که فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی را برای آماده‌سازی این اثر جهت چاپ و انتشار معمول داشته‌اند، دردانی و سپاسگزاری نمایم.

امید است کتاب حاضر مورد استفاده پژوهشگران، دانش‌پژوهان و دانشجویان ارجمند قرار گیرد و زمینه ساز تعامل فزاینده‌ی مراکز با نخبگان علمی و مراکز تحقیقاتی و آموزشی کشور گردد.

علیرضا معینی

رئیس مرکز ملی مطالعات جهانی‌شدن

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
بخش اول تحلیل بر فرهنگ و کارکردهای آن در فرهنگ علوی	
۱۹	 فصل اول: چیستی فرهنگ از دیدگاه امیرالمومنین (ع)
۲۰	 واژه شناسی (ترمینولوژی) فرهنگ
۲۲	 تحلیلی بر فرهنگ
۲۸	 نقاط کلی و مشترک تعاریف فرهنگ
۲۹	 تعریف فرهنگ
۳۴	 فرهنگ علوی
۳۶	 فرهنگ ایده آل
فصل دوم: عناصر فرهنگ از دیدگاه امیرالمومنین (ع)	
۳۹	 مولفه های مقوله ارزشی فرهنگ علوی
۴۴	 مولفه های فکری و اندیشه ای سبک و فرهنگ علوی
۴۵	 رابطه مقوله های فکری و ارزشی در فرهنگ علوی
۴۸	 تبیین عناصر سبک و فرهنگ علوی
۴۹	 الف: عناصر فکری و اندیشه ای

- ب: عناصر ارزشی سبک و فرهنگ علوی ۷۵
- ویژگی‌های فرهنگ در فرهنگ علوی ۸۷
- لایه‌های فرهنگ و چگونگی ارتباط آن‌ها در فرهنگ علوی ۸۹

فصل سوم: کارکردهای فرهنگ از دیدگاه امیرالمؤمنین (ع)..... ۹۷

- معنی بخشی به زندگی ۹۷
- استیلا دهی ۱۰۲
- سجام اجتماعی ۱۰۵
- اتلاف و اتلاف ۱۰۶
- احراز بیت ۱۰۷
- عاقبت ۱۰۹
- ثبات قدمی ۱۱۰
- جمع‌گرایی تا فردگرایی ۱۱۰
- عدالت‌خواهی و تساوی همه افراد برابر قانون ۱۱۱
- مصلحت‌گرایی ۱۱۳
- آزادی‌های مدنی ۱۱۴
- توجه به عقل رعایتی در مقابل عقل روایتی ۱۱۷
- حفظ پیوند خویشاوندی ۱۱۸
- تعصب در اخلاقیات ۱۱۹
- استناد همه کارها به خدا ۱۲۰
- تکامل فرهنگی ۱۲۱
- تمایز جوامع انسانی و حیوانی ۱۲۳

بخش دوم تحلیلی بر سبک زندگی و کارکردهای آن در فرهنگ علوی

- فصل چهارم: گذری بر مفهوم سبک زندگی در فرهنگ علوی ۱۲۷
- رابطه فرهنگ و سبک زندگی در فرهنگ علوی ۱۲۹

۱۳۱.....	سبک زندگی، فرهنگ و تمدن.....
۱۳۳.....	سبک زندگی و آسیب‌های مترتب بر آن.....
۱۳۶.....	سبک زندگی در متون اسلامی.....
۱۳۶.....	رابطه سبک زندگی و هدف زندگی.....
۱۳۷.....	تمدن نوین اسلامی، فرهنگ و سبک زندگی.....
۱۴۰.....	تفاوت، در سبک‌های زندگی.....

فصل سوم: تحلیلی بر جهانی‌شدن و سبک زندگی در فرهنگ علوی

۱۵۳.....	فصل پنجم: تأملی بر جهانی‌شدن در فرهنگ علوی.....
۱۵۵.....	تأملی بر واژه «اسی» جهانی‌شدن.....
۱۵۶.....	تأملی در مفهوم جهانی‌شدن.....
۱۶۰.....	نگاه تحلیلی به اصول و پایه‌های جهانی‌شدن.....
۱۶۴.....	سائق‌های جهانی‌شدن در فرهنگ علوی.....
۱۶۶.....	چشم انداز جهانی‌شدن در فرهنگ علوی.....
۱۶۶.....	استراتژی جهانی‌شدن در فرهنگی علوی.....
۱۶۷.....	مکانیزم جهانی‌شدن در فرهنگ علوی.....
۱۶۹.....	ویژگی‌های جهانی‌شدن در فرهنگ علوی.....

۱۷۹.....	فصل ششم: سبک زندگی و جهانی‌شدن در فرهنگ علوی.....
۱۸۰.....	جامعه واحد انسانی محصول جهانی‌شدن از نگاه فرهنگ علوی.....
۱۸۱.....	کارکردهای فرهنگ علوی در عرصه جهانی‌شدن.....
۱۸۱.....	علل انعطاف‌پذیری در فرهنگ علوی در مقابل سبک‌ها و تغییرات.....

۱۹۱.....	فصل هفتم: اولویت‌گذاری‌های سبک زندگی امیرالمؤمنین (ع).....
۱۹۴.....	اولویت‌های تحولات فرهنگی و اجتماعی در فرهنگ علوی.....
۱۹۷.....	اولویت‌های اندیشه علمی سبک زندگی امیرالمؤمنین (ع).....

اولویت‌های ارزشی سبک زندگی امیرالمومنین (ع)..... ۲۰۴

بخش چهارم آسیب‌شناسی سبک‌های زندگی در فرهنگ علوی

فصل هشتم: آسیب‌شناسی فرهنگ در فرهنگ علوی..... ۲۱۹

آسیب‌شناسی فرهنگی..... ۲۲۰

انواع آسیب‌های فرهنگی..... ۲۲۲

آسیب‌های فکری فرهنگی..... ۲۲۲

آسیب‌های فرهنگی در بُعد ارزشی..... ۲۳۷

فصل نهم آسیب‌های فرهنگی خواص در فرهنگ علوی..... ۲۴۹

خواص کج‌اند؟..... ۲۴۹

انواع خواص..... ۲۵۲

خواص در ادبیات فرهنگ علوی..... ۲۵۷

عملکرد خواص از نگاه قرآن و احادیث..... ۲۶۶

خواص غیر حق در قرآن..... ۲۷۰

عملکرد خواص در دوره زمامداری امیرالمومنین علی بن ابی طالب علیه السلام..... ۲۷۶

فصل دهم: آسیب‌های فرهنگی عوام در فرهنگ علوی..... ۲۸۳

عوام در قرآن و حدیث..... ۲۸۴

عوام و فطرت..... ۲۸۴

ویژگی‌های عوام و اکثریت..... ۲۸۵

نقش عقل در خواص و عوام..... ۲۸۶

آسیب‌های عوام در دوره امیرالمومنین علی علیه السلام..... ۳۰۰

وظایف عوام..... ۳۰۳

بخش پنجم سبک برخورد امیرالمومنین (ع) با آسیب‌های فرهنگی

فصل یازدهم: سبک برخورد امیرالمومنین علی علیه السلام در مواجهه با آسیب‌های

فرهنگی ۳۰۹

منطق سبک امیرالمومنین علیه السلام در برخورد با آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی ۳۱۰

رویکرد امیرالمومنین علی علیه السلام در سبک برخوردها ۳۱۲

راهبر اصلی امیرالمومنین (ع) در سبک برخورد با آسیب‌های فرهنگی ۳۱۶

بصیرت در رویکرد امیرالمومنین علی علیه السلام ۳۱۸

انواع بصیرت ۳۱۹

بصیرت فرهنگی ۳۱۹

بصیرت دینی ۳۲۱

بصیرت مدیریتی ۳۲۲

بصیرت علوی در برخورد با آسیب‌های فرهنگی اجتماعی ۳۲۲

راهبرد شناسی در بصیرت علوی ۳۲۴

فصل دوازدهم: سبک برخورد امیرالمومنین علی علیه السلام با مخالفان ۳۲۳

..... ۳۲۳

سبک برخورد علی (ع) با مخالفان آشکار و پنهان در دوران خلافت اجتماعی و فرهنگی ..

..... ۳۳۳

علل شکست ظاهری امیرالمؤمنین (ع) ۳۳۴

سبک برخورد امیرالمؤمنین (ع) با خواص ۳۳۵

بخش ششم کاربردهای فرهنگ علوی برای تحقق جامعه جهانی

فصل سیزدهم: انسان و جامعه جهانی ۳۶۱

رابطه بین فرهنگ و مدیریت جهانی ۳۶۴

مدیریت جهانی ۳۶۶

چیمستی محتوای مدیریت جهانی ۳۷۳

الگوی مدیران در مدیریت جهانی..... ۳۷۵

طراحی الگوی مدیریت جهانی..... ۳۷۹

ویژگی مدیران در عرصه مدیریت جهانی..... ۳۸۳

فصل چهاردهم: ندای فطرت انسان‌های پاک سرشت..... ۳۸۵

ارائه الگوی عینی و عملیاتی از مدیریت جهانی..... ۳۸۷

ترویج الگوی ولایت فقیه..... ۳۹۱

محور در نظام ارزشی نظام اداری..... ۳۹۳

افزایش سرمایه‌های عناصر فرهنگ علوی در عرصه‌های مختلف..... ۳۹۴

ارتقاء جایگاه اجتماعی علوم و فنون مفید..... ۳۹۷

هماهنگی دوره‌های ابرهای رسیدن به هدف..... ۳۹۸

توجه به ظرفیت‌های روح و قلبی..... ۴۰۰

مدیریت زمان و رفتار..... ۴۰۱

اعتدال در امور مادی و معنوی..... ۴۰۲

منابع و مأخذ..... ۴۰۷

مقدمه

"مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا" (آل عمران: ۳)

این گروه از مؤمنان چگونه بودند که توانستند صادقانه به میثاق ازلی خود پای فشردن پس از ادای تکلیف سر از پای نشناسند و به راحتی از دنیا و تعلقات آن رهایی یافته و به مسوره‌های خوش «فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَحْبَهُ» دست یابند.

از این رو، این سؤال اساسی برای همه انسان‌هاست: سبک زندگی و سعادتی که می‌خواهی طرح می‌شود که آن‌ها چگونه بودند که این گونه شدند؟ فرهنگ و سبک زندگی تبعیت می‌کردند که چنین کارکردی داشت؟ مگر سبک زندگی‌شان از چه برجستگی‌های شاخصی برخوردار بود که سبک زندگی ما از آن‌ها خالی است و ما را جای دیگری می‌برد؟ و ما که از قافله عشق و سعادت عقب مانده‌ایم و نتوانسته‌ایم از فرصت وصول استفاده کنیم مدعی انتظارایم، از چه فرهنگی و سبک و سیاقی در زندگی باید تبعیت کنیم که مصداق «مِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ» گردیم؟ به عبارت دیگر، چگونه بودن و چگونه شد، مهم‌ترین دغدغه انسان است که در این نوشتار درصدد دستیابی به آنست، به این امید که خدای مهربان، هدایت‌گر و مولایش، آینده‌ای بهتر از دیروز را برایش قلم زند. شاید خواننده محترم به راحتی متوجه این سخن را توبه و برگشت جواب دهد!! ولی با کمی تأمل و تعمق با سؤال‌های پی‌شماری مواجه می‌شود. که اگر برگشت و توبه به این آسانی است و راه برای همه باز است، پس چرا این همه فساد و پلشتی به چشم می‌خورد و بدون واهمه برای چپاول حقوق دیگران و کشتن هموعان گوی سبقت می‌گیرند.

از طرف دیگر، رشد و پیشرفت فناوری و استفاده از ابزارهای نوین ارتباطی، مانند تلفن همراه، اینترنت و ماهواره، فاصله‌های جغرافیایی را از میان برداشته است و زمین را از حالت کروی بودن به شکل مسطح درآورده که به راحتی می‌توان در کمترین زمان ممکن هرگونه ارتباطی را در فضای مجازی به وجود آورد.

"پدیده جهانی‌سازی" و "جهانی‌شدن" دو مقوله مهم است که در این برهه از زمان با رویکردهای مختلفی رخ نموده است و فرهنگ و سبک‌های زندگی را به صورت‌های مختلفی به مخاطره انداخته است. در پدیده جهانی‌سازی، لیبرالیسم فرهنگ بلامنازع معرفی می‌شود که بشر گریزی جز آویختن به دامن آن را ندارد و پایان تاریخ بشری به آن پیوند می‌یابد. تصور می‌گردد که باید بپذیریم که براساس نظریه آرولیان^۱، در دنیای مدرن، انسان‌ها به موازات آن صرف‌کننده، مکانیکی، فاقد تفکر و انتخاب تبدیل شده‌اند و در مدارس فقط آموزش می‌بینند. فی‌الحقیقت می‌گیرند که استاندارد شده است تا بتوانند سبک‌های پذیرفته‌شده و استاندارد را پذیرفته‌شده بپذیرند (میز، ۱۳۸۹، ص. ۷) در صورتی که در فرهنگ علوی جهان را محصور نظامی می‌شدند که دور از دسترس انسان است و انسان‌ها نقشی در پیدایش و تدویم آن ندارند. این نظام برای قرن‌ها برای قدرت بشری برای زیست انسانی فراهم شده و انسان‌ها در دوره‌های مختلف در ترتیب در آن وارد می‌شوند. او نمی‌توانست در چگونگی ورودش نقش‌آفرینی کند و این قواعد هستی این اختیار را به او داد که چگونه باشد و با چه هویت از آن جدا گردد «لَکُمُ الدِّينُ حَقُّ قَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَى رَبِّهِ مَآبًا» (النبا، ۳۹). گرچه، نهایت این حرکت در نظام تکلیف‌محور به حاکمیت صالحان خواهد رسید و فضایی امن و مدینه فاضله، خاستگاه احاد بشری خواهد شد. «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ» (الزبور، ۱۰۵). با وجود این رویکرد وظیفه ما چیست؟ آیا باید آن (لیبرالیسم) همه حواشی و ابزارهای پدید زندگی که رهاورد تلاش اندیشمندان در طول تاریخ بوده آن است به کلی طرد کرد و مسیوه دیگری را برگزینیم؟! تکلیف چیست؟ و چه باید کرد؟

از دیدگاه نویسنده، سبک زندگی تفسیری از زندگی و چگونگی پیمایش آن است که کیفیت زندگی را رقم می‌زند و سمت و سوی آن را تعیین می‌کند. جهانی‌شدن، برنامه‌ای

الهی است که با هدف مشخص در حال تحقق است و روند معمول خود را طی می‌کند. دوره‌های تاریخی با تحولات و پدیده‌های مربوطه، سرعت این تطورات و فرآیند را تحت تأثیر قرار می‌دهد. آدمی در این فرآیند می‌تواند وضعیت شناگری را داشته باشد یا در حالت شناوری باشد. فرهنگ علوی از پیروان خود می‌خواهد که در این فرهنگ شناگری کنند و با موج‌سواری و بهره‌گیری از سامانه ارتباطات محصول قرن بیستم، بهترین‌ها را برای زندگی خود رقم زنند در این فرهنگ پاسخی مستدل و منطقی به این پرسش داده شده است که در مقابل تغییرات چه رفتاری باید از خود نشان داد.

فرهنگ علوی نه اجازه طرد کلی و نه تقلید کورکورانه را می‌دهد. از این‌رو، تغییرات پیامد فناوری و مکتوبات عصر جهانی‌شدن را نعمت‌الهی تلقی می‌کند که فرصتی در پیش‌روی جهانیان فراهم داده تا با تأمل و هم‌فکری بتوانند جامعه جهانی‌ای تشکیل دهند که با حفظ همه هویت‌های مربوطه، همچون کشوری پهن‌آور باشند که در آن همه گروه‌ها با سلیقه‌ها، آداب و رسوم مختلف تحت ولایت واحدی زندگی کنند بدون آن‌که نسبت به هم دشمنی و عداوتی داشته باشند و با نگاه هم‌گرایی و هم‌افزایی زندگی آرام و بی‌دغدغه‌ای را دنبال می‌کنند.

تاریخ تحولات زیستی، اجتماعی و علمی انسان‌ها چون از تغییرات و تحولاتی است که با دستاوردهای مختلف سبک و سیاق زندگی انسان‌ها تحت تأثیر قرار داده و می‌دهد؛ زیرا به تعبیر دورکیم: "هیچ کودکی در خلأ متولد نمی‌شود" (Kay Deaux: 2001) و نوزاد بجز ذاتیات و غرایزی که برای ادامه حیات او لازم است چیزی نمی‌داند. او هنوز نیاموخته که چگونه غذا بخورد و از این‌رو گریه می‌کند، و نمی‌داند چگونه با دیگران تعامل داشته باشد. به تدریج از طریق ابزارهای شناختی چشم و گوش و قلب می‌آموزد چگونه زندگی کند «وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِّنْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ شَيْئًا وَ جَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَاَبْصَارًا وَاَفْئِدَةً لَّعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ» (النحل، ۷۸). شاید بتوان گفت کودک اولین بار جهان را از دریچه نگاه خانواده (جامعه) و به تبع آن فرهنگی که در آن زاده شده، می‌بیند و یاد می‌گیرد که چگونه زندگی کند و چگونه بر مشکلات خود چیره شود و با چه شیوه‌ای به حیات خود ادامه دهد.

انسان در دوره‌های مختلف تحت تأثیر فشارهای اجتماعی و پارادایم‌ها و ویژگی‌های

آن دوره قرار می‌گیرد، این تفاوت در زندگی انسان پست‌مدرنیسم، مدرنیسم و سنتی مشهود است. به‌طوری که سبک زندگی در بستر مدرنیسم با سبک زندگی سنتی و دینی کاملاً از هم متمایز است. (منظورمان از واژه سنت اموری است که به گذشته تعلق دارد). فرهنگ هنگامی که درون‌مایه و بُن‌مایه تمدنی می‌شود، تاریخی شدن فرهنگ و تمدن، سبب پدیداری سنت می‌شود. از این‌رو سنت را باید یک کلان فرهنگ تاریخی دانست که به انسان و زمانه او هویت می‌بخشد. به همین سبب در زیارت‌نامه معصومین (ع) بین وضع موجود و گذشته آنان و پیامبر گرامی اسلام (ص) تا حضرت آدم (ع) پیوند می‌دهیم و از این روست که، سنت اسلامی از منظر ما از آبخور وحی، قرآن، نهج البلاغه و روایات سرآید. در مفهوم قدسی، آسمانی و ملکوتی است که مرزهای شفاف و روشنی با خرافه‌گرایی محجّر دارد. به لطف حاکمیت فرهنگ ائمه معصومین (ع) بخش عظیمی از تاریخ ما، همچون فرهنگ جاری مان متأثر از دین و برآمده از دین است و دین شکل‌دهنده و پدیدارکننده سنت عام و خاص ایران بوده است. ضعف آشکار بسیاری از پژوهش‌ها و تحلیل‌ها پیرامون سبک زندگی غفلت از جایگاه دین اسلام و مکتب شیعه در سنت و تاریخ و هویت جامعه ایرانی است.

بدون شک، رویارویی فرهنگ جهانی با فرهنگ ایرانی با نگرش غربی و پدیده جهانی شدن، موجب تحول در سبک زندگی ایرانی شده است و زندگی شبه مدرنی را برای جامعه ایرانی رقم زده است که بارقه‌هایی از سنت نیز در آن وجود دارد، آن‌طوری که محیط‌های اجتماعی و شهری بیانگر این هویت مغفول هستند.

از پایان دوره صفویه، به ویژه از دوره قاجار، امکان مراجعه به مرجع با فرهنگ‌های رقیب بیشتر شد به‌طوری که امروزه با ورود فناوری اینترنت و ماهواره‌های جغرافیایی برداشته شده و به آسانی می‌توان با هر نقطه‌ای از جهان و با هر کسی که بخواهید در کمترین زمان در فضای مجازی ارتباط برقرار کنید. این رویارویی عرصه وسیعی از گستره جغرافیایی، اندیشه‌ای، تفکر، علم و فرهنگ را در دوره‌های مختلف تحت تأثیر خود قرار داده و به شکل‌های مختلف، سبک زندگی ایرانی را دستخوش تغییرات کرده است؛ تغییراتی که هرچه پیش می‌رویم بر سرعت تأثیرات آن می‌افزاید و موجب واکنش آگاهان، روشنفکران دینی، خواص سیاسی و علما می‌شود.

در این میان، سبک زندگی سنتی - دینی ایرانی با بن مایه مذهبی و جوهره شیعی و گرایش‌های اهل بیتی با برخورداری از استحکام دیرینه با این سؤال اساسی مواجه شده است که چگونه نه این را وانهد و نه آن را رد کند. پرسشی که صدها پاسخ به آن و سؤال «چه باید کرد؟» در برابر هجوم اندیشه‌های جدید و دستاوردهای پدیده جهانی شدن داده شده است. گرچه عموم مردم براین باورند که جوهره شیعی و اسلامی مردم لیب‌الیزه نمی‌شود، اما سبک زندگی در سده اخیر دچار تحولاتی عمیق و ریشه‌داری شده است. همواره موضوع تماس، برخورد، پذیرش، طرد، مقابله یا همزیستی میان فرهنگ سنتی - اسلامی ایرانی و ورود فرهنگ غربی و اروپایی، که حامل تجدد و مدرنیته به معنای دقیق کلمه است، مطرح بوده است و هنوز هم این موضوع در قلب تحولات فکری فرهنگی جامعه قرار دارد. این موضوع برای آگاهان و خواص، آشکار و برای عموم مردم، مسئله رایج و مبتلاهی است. به عامه مردم نسبت به آن تاکنون غفلت معرفتی را ترجیح داده‌اند که رهبر انقلاب اخیراً به آن به غفلت‌زدایی در این ساحت نموده‌اند. (بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی ۱۳۹۱/۰۱/۲۳). که در این نوشتار سعی کرده‌ایم به این پرسش از زاویه دیگری نگاه کنیم. چرا آن یکسری مولاتاً برخورد فرهنگ علوی با پدیده جهانی شدن با توجه به کارکردهای این فرهنگ چگونه باید باشد و سبک زندگی مردم به چه میزان می‌تواند متأثر از تغییرات جهانی شدن باشد؟